

Fakulti Seni Gunaan dan Kreatif

**SIMBOLIK DALAM MASYARAKAT MELAYU:
SATU KAJIAN INTERPRETASI VISUAL TERHADAP SIRIH**

Suhana Binti Hussin

**Sarjana Muda Seni Gunaan dengan Kepujian
(Seni Halus)
2007**

**SIMBOLIK DALAM MASYARAKAT MELAYU:
SATU KAJIAN INTERPRETASI VISUAL TERHADAP SIRIH**

SUHANA BINTI HUSSIN

Projek ini merupakan salah satu keperluan untuk
Ijazah Sarjana Seni Gunaan dengan Kepujian
(Seni Halus)

Fakulti Seni Gunaan dan Kreatif
UNIVERSITI MALAYSIA SARAWAK
2007

UNIVERSITI MALAYSIA SARAWAK

BORANG PENGESAHAN STATUS TESIS/LAPORAN

JUDUL: **SIMBOLIK DALAM MASYARAKAT MELAYU:SATU KAJIAN
INTERPRETASI VISUAL TERHADAP SIRIH**

SESI PENGAJIAN: 2006/2007

Saya **SUHANA BINTI HUSSIN**

Mengaku membenarkan tesis/laporan * ini disimpan di Pusat Khidmat Maklumat Akademik, Universiti Malaysia Sarawak dengan syarat-syarat kegunaan seperti berikut:

1. Tesis/Laporan adalah hakmilik Universiti Malaysia Sarawak
2. Pusat Khidmat Maklumat Akademik, Universiti Malaysia Sarawak dibenarkan membuat salinan untuk tujuan pengajian sahaja
3. Pusat Khidmat Maklumat Akademik, Universiti Malaysia Sarawak dibenarkan membuat pendigitan untuk membangunkan Pangkalan Data Kandungan Tempatan
4. Pusat Khidmat Maklumat Akademik, Universiti Malaysia Sarawak dibenarkan membuat salinan tesis/laporan ini sebagai bahan pertukaran antara institusi pengajian tinggi
5. * sila tandakan ☒

☐

SULIT

(mengandungi maklumat yang berdarjah keselamatan atau kepentingan seperti termaktub di dalam AKTA RAHSIA RASMI 1972)

☐

TERHAD

(Mengandungi maklumat Terhad yang telah ditentukan oleh Organisasi/badan dimana penyelidikan dijalankan)

☐

TIDAK TERHAD

Disahkan

Tandatangan Penulis

Tarikh:

Tandatangan Penyelia

Tarikh:

Alamat Tetap:

No.4 Blok Q, Jln Cempaka,
(F) Palong 7, 73470 Gemas,
Negeri Sembilan Darul Khusus.

Catatan: *Tesis/Laporan dimaksudkan sebagai tesis bagi Ijazah Doktor Falsafah, Sarjana dan Sarjana Muda

*Jika Tesis/Laporan ini SULIT atau TERHAD, sila lampirkan surat daripada pihak berkuasa/organisasi berkenaan dengan menyatakan sekali sebab dan tempoh tesis/laporan ini perlu dikelaskan sebagai SULIT atau TERHAD

PENGESAHAN

Adalah dengan ini diakui disertasi bertajuk “Simbolik dalam masyarakat melayu: Satu kajian interpretasi visual terhadap sirih “, disediakan dan dikemukakan oleh Suhana Binti Hussin sebagai sebahagian dari keperluan untuk Ijazah Sarjana Muda Seni Gunaan dengan Kepujian (Seni Halus) diterima.

Disahkan oleh :

.....
Yakup Bin Mohd Rafee
(Penyelia)

.....
Hj. Zulkarnain Bin Zainal Abidin
Ketua Program Seni Halus
Fakulti Seni Gunaan Dan Kreatif
Universiti Malaysia Sarawak

.....
Prof. Madya Mohd Fadzil Abdul Rahman
Dekan
Fakulti Seni Gunaan Dan Kreatif
Universiti Malaysia Sarawak

Projek bertajuk “**Simbolik dalam masyarakat melayu: Satu kajian interpretasi visual terhadap sirih**” telah disediakan oleh **Suhana Binti Hussin** dan telah diserahkan kepada Fakulti Seni Gunaan dan Kreatif sebagai memenuhi syarat untuk Ijazah Sarjana Muda Seni Gunaan dengan Kepujian (**Seni Halus**).

Diterima untuk diperiksa oleh:

Penyelia,
(En. Yakup Bin Mohd Rafee)

Tarikh:

PENGAKUAN

Saya mengakui bahawa tiada bahagian daripada penyelidikan yang dilaporkan dalam disertasi ini telah digunakan sebagai bahan sokongan untuk sesuatu ijazah atau kelulusan sama ada kepada universiti ini atau institusi pengajian tinggi yang lain.

.....

Suhana Binti Hussin

No. Matrik : 13048

PENERBITAN DISERTASI

Dengan ini saya mengesahkan bahawa tiada sebarang bantahan ke atas penerbitan disertasi yang bertajuk “ Simbolik dalam masyarakat melayu: Satu kajian interpretasi visual terhadap sirih “ oleh Penyelia En. Yakup Bin Mohd Rafee. Bagaimanapun, ia haruslah disemak oleh Fakulti Seni Gunaan dan Kreatif dan disiarkan dalam bentuk yang diluluskan oleh fakulti.

.....

Suhana Binti Hussin

Tarikh : 26 APRIL 2007

Pusat Khidmat Maklumat Akademik (CAIS)

Universiti Malaysia Sarawak

94300 Kota Samarahan, Sarawak

Kebenaran Membuat Salinan Foto

Disertasi

Saya Suhana Binti Hussin dengan ini mengaku bahawa laporan disertasi berjudul “Simbolik dalam masyarakat melayu: Satu kajian interpretasi visual terhadap sirih“ ialah hasil karya saya dan juga adalah milik hakciptanya. Saya membenarkan bahan ini digunakan oleh universiti dan sesiapa yang mempunyai minat akademik untuk tujuan pelajaran, pengajaran dan penyelidikan.

Saya belum pernah membuat sebarang penyerahan hak atau memberi sebarang lesen mengenainya kepada sesiapa atau pertubuhan dan ianya belum pernah diterbitkan.

Bertarikh pada : 26 APRIL 2007

Ditandatangani oleh :

Nama : Suhana Binti Hussin

Alamat : No.4 Blok Q, Jln Cempaka,
(F) Palong 7, 73470 Gemas,
Negeri Sembilan Darul Khusus.

PENGHARGAAN

Setinggi-tinggi penghargaan dan ucapan jutaan terima kasih kepada Fakulti Seni Gunaan Dan Kreatif menerbitkan tesis ini. Terima kasih juga kepada Pusat Khidmat Maklumat Akademik(CAIS), Galeri Petronas(Art Resource Centre), Balai Seni Lukis Negara dan semua galeri-galeri yang telah memberi komitmen dan kesudian memberi katalog serta maklumat lain yang banyak membantu berkenaan penulisan ilmiah saya.

Saya juga merakamkan jutaan terima kasih dan penghargaan kepada pensyarah-pensyarah Jabatan Seni Visual dan Teknologi iaitu En. Zulkarnain Bin Zainal Abidin, En Wan Jamarul Imran Bin Abdulah Thani, En.Awangko Hamdan Bin Arshad, En Anuar Bin Ayob dan terutama sekali kepada En.Yakup Mohd Rafee selaku penyelia yang telah banyak membimbing, memberi tunjuk ajar dan membuka minda serta memberikan suntikan bernas terhadap permulaan penulisan ini melalui kritikan daripada beliau terhadap perkembangan penulisan ilmiah ini. Juga dalam memberikan pandangan dan komitmen yang tidak terhingga untuk melengkapkan penulisan ini. Tidak lupa kepada mak, abah dan keluarga serta insan tersayang di atas sokongan moral juga kewangan yang diberikan kepada saya sepanjang kajian terhadap penulisan ilmiah yang dilakukan. Ucapan terima kasih juga kepada rakan-rakan seperjuangan yang turut memberi pandangan dan semangat yang tidak terhingga, amat saya hargai dan sanjung tinggi. Terima Kasih.

ISI KANDUNGAN

Muka Surat

Borang Pengesahan Status Tesis	i
Pengesahan	ii - iii
Pengakuan	iv
Penerbitan disertasi	v
Penghargaan	vii
Isi Kandungan	viii - ix
Abstrak	x
<i>Abstract</i>	xi

Bab 1: Pengenalan

1.1	Sejarah	1- 4
1.2	Skop kajian	5
1.3	Hipotesis kajian	5
1.4	Objektif kajian	6
1.5	Kepentingan kajian	6
1.6	Kajian ilmiah	
1.6.1	Rujukan primer	7
1.6.2	Rujukan sekunder	8

Bab 2: Elemen Dan Prinsip Dalam Seni Visual	
2.1 Pendahuluan	9
2.2 Elemen-elemen seni	10 - 24
2.3 Interpretasi	26 - 27
Bab 3: Simbolisme Dalam Seni Tampak	28 - 32
Bab 4: Karya Akhir	
4.1 Pernyataan karya	33
4.1.1 Ulasan karya	34 - 36
4.1.2 Idea	37
4.1.3 Pemilihan media	38 - 39
4.1.4 Proses	41
4.1.5 Imej yang dipilih sebagai rujukan karya akhir	42 - 43
4.1.6 Manipulasi imej	44 - 45
4.1.7 Permulaan langkah penghasilan karya	46
4.1.8 Proses penghasilan karya/ teknik warna	47 - 48
4.1.9 Pergantungan karya	49
Bab 5: Kesimpulan	50
Lampiran	57 - 53
Bibliografi	54 - 55

Abstrak

Penulisan ilmiah ini menekankan simbolik sebagai intipati dalam nilai adat istiadat kebudayaan masyarakat melayu. Ia melihat kepada keunikan, kepentingan dan peranan daun sirih sebagai bahantara dalam masyarakat melayu. Menerusi visual tampak, mengaplikasikan elemen-elemen seni visual seperti penggunaan warna, tekstur, ruang, cahaya, keseimbangan dan prinsip serta teknik yang digunakan dalam menghasilkan seni tampak. Melalui elemem-elemen seni juga, sesebuah karya menjadi pelantar bagi pengkarya untuk meluahkan menyatakan atau menyampaikan mesej, maklumat idea, pendapat, perasaan, emosi dan impak interpretasi yang berbeza pada hasil karya serta tafsiran terhadap karya seni tidak kira positif atau negatif kepada orang ramai atau khalayak. Hasil dari kajian ini nanti akan digunakan sebagai idea dalam penghasilan projek akhir.

Abstract

The artwork can be defining as a symbolic that related to the value of custom in Malay community culture. The uniqueness, importance and the role of Piper Betel Linn as a subject matter will be depicted as an art form. The artist will apply the elements and principal of visual art such as color, texture, space, light, balance and etc. Besides that, the differences between bright colors used in each of the artwork will give an impact towards the artwork and also towards personal impression of audience.

BAB 1

Pengenalan

Bagi memulakan apresiasi seni, pengkarya mestilah memahami akan objek seni itu sendiri. Mengikut Hauser, "*A work of art is a challenge; we do not explain it, we adjust ourselves to it.*"

1.1 Sejarah

Sirih merupakan warisan budaya silam, melebihi 3,000 tahun yang lampau atau Zaman Neolitik dan diamalkan dengan meluas di rantau Asia Tenggara, hingga ke abad kini. Sementara di Malaysia, tradisi ini dikatakan mungkin bermula tanpa pengaruh luar. Masyarakat India menyatakan bahawa sirih pada mulanya bukan untuk dimakan, tetapi adalah sebagai bahan persembahan sewaktu sembahyang di kuil-kuil sahaja. Kini sirih menjadi popular dikalangan masyarakat Melayu sebagai simbol adat resam dan adat istiadat Melayu yang telah menjadi suatu kemestian di dalam beberapa upacara adat sebagai penyeri majlis dan mengetuai sesuatu perarakan yang diadakan. Urusan nikah kahwin dan perubatan tradisional adalah sebagai contoh dimana sirih itu digunakan secara beradat sekali.

Ilustrasi 1: Sirih (*Piper Betle L*)

Sirih sering dikaitkan dengan sifatnya yang merendah diri dan sentiasa memuliakan orang lain, sedangkan dirinya sendiri adalah bersifat pemberi. Ini disebabkan oleh sifat memanjat pohon sirih di atas junjung atau pokok sakat atau juga pokok api-api yang digemarinya dan dalam masa yang sama tidak merosakkan junjung itu.

Penggunaan sirih boleh dilihat di dalam pelbagai aspek kehidupan tradisional masyarakat. Bagi masyarakat kampung seperti golongan para petani mereka memakan sirih sambil berehat selepas penat mengerjakan bendang atau menuai padi sambil berbual-bual. Nelayan juga membawa bekalan bersama-sama sirih pinang semasa turun ke laut untuk menangkap ikan. Di dalam sejarah, para raja di istana memakan sirih sebagai santapan waktu rehat. Sirih pinang memainkan peranan penting di dalam adat istiadat Melayu terutamanya di dalam perkahwinan, bermula dari waktu merisik, pertunangan, menikah, bersanding dan beradu. Bagi setiap peringkat sirih diberi nama-nama yang khusus. Sirih diletak di dalam tepak sirih yang terdiri daripada *cembul-cembul*¹ (*Rujuk lampiran 1*) yang digunakan untuk menyimpan ramuan sirih pinang. Masyarakat melayu terdahulu telah menetapkan cara susunan cembul-cembul mengikut peraturan agar menunjukkan tertib ketika mengapur sirih iaitu yang dahulu didahulukan dan yang kemudian dikemudiankan. Manakala daun-daun sirih yang disusun dalam tepak sirih perlu disamakan tangkainya dan dalam keadaan lipat bersisip antara satu sama lain, ia wajib dibuat kerana bagi mengelakkan terlihat ekor sirih itu kerana ia dianggap tidak sopan dan tidak menghormati tetamu. Mengikut kebiasaannya daun sirih akan disusun sebanyak lima atau enam helai dalam satu baris dalam tepak sirih. Selalunya satu tepak sirih mengandungi empat atau lima susun sirih tadi. Manakala tepak sirih yang telah lengkap ini dihias dengan bunga dan dibungkus dengan kain songket. Tepak sirih seperti

ini dinamakan tepak sirih adat. Sirih adalah tumbuhan yang mempunyai nilai yang tinggi dalam masyarakat melayu. Sirih atau nama saintifiknya *Piper Bette L* digunakan dalam perubatan tradisional Melayu dengan meluasnya. Ia merupakan suatu tumbuhan yang simbolik dan juga merupakan makanan yang digemari ramai sebagai pencuci mulut dan makanan pada waktu rehat. Ia merupakan sejenis tumbuhan memanjat (boleh mencapai ketinggian 10-15 kaki) yang boleh membiak melalui keratan batang dan anak yang akan tumbuh dari batangnya yang merayap di tanah. Dikenali sebagai tumbuhan laman yang tergolong dalam spesis *Piperaceace*. Kebiasaannya, pokok sirih ditanam di kampung-kampung. Namun begitu terdapat juga pokok sirih yang tumbuh meliar di kawasan semak-samun. Daun sirih berwarna hijau gelap dan bersaiz kira-kira 15 cm panjang dan 10 cm lebar. Ia juga boleh didapati dengan mudah di pasar, terutamanya di kawasan pendalaman.

Daun sirih dimakan bersama-sama gambir dan kapur sebagai makanan harian pada waktu lapang. Ia amat digemari oleh orang Melayu dan India. Kadang-kala ia dijadikan hidangan kepada tetamu. Walaupun begitu, dewasa ini bilangan penggemar sirih semakin berkurangan.

Sirih digunakan oleh orang Melayu sebagai pengeras, iaitu sebagai syarat yang diberikan kepada bomoh apabila bomoh itu mengubati seseorang pesakit. Sirih juga digunakan dalam upacara menjampi seseorang dalam proses mengubati pesakit. Selain itu, daun sirih juga boleh dimakan bersama-sama gambir untuk mengubati penyakit cirit-birit. Bagi mengubati pendarahan pada hidung, daun sirih digulung dan disumbat ke dalam lubang hidung untuk menghentikan pengaliran darah dari dalam hidung. Sirih

junjung sebagai satu kemestian dijadikan barang hantaran pengantin dalam istiadat perkahwinan orang Melayu. Selain itu, dalam upacara pertunangan juga, sirih junjung dijadikan kepala hantaran dan merupakan bahan wajib bagi masyarakat melayu.

Sirih selalunya dikaitkan dengan semangat pada zaman kepahlawan melayu. Sehelai sirih bertemu urat yang dimakan bersama pinang, kapur dan gambir dikatakan dapat menaikkan semangat pahlawan yang bakal berjuang. Dalam perubatan tradisional pula sirih banyak digunakan khususnya untuk penyakit yang dikatakan berpunca dari gangguan makhluk halus. Sirih juga dijadikan sejenis snek oleh orang-orang tua melayu dan India. Sehelai daun sirih yang telah di bersihkan dicalit dengan sedikit kapur. Pinang yang telah dipotong kecil diletakkan diatas daun bersama dengan gambir. Daun sirih kemudiannya digunakan untuk membungkus bahan ini sebelum dikunyah.

Disamping itu juga masyarakat Malaysia kini juga telah memberikan sirih junjung tempat dalam beberapa majlis rasmi negara. Kebiasaannya sirih junjung dalam jumlah tidak kurang dari sepuluh pahar (sejenis dulang berkaki) akan mengiringi perarakan atau dijadikan penyeri dimajlis tersebut.

Pada zaman dahulu raja-raja Melayu telah menggunakan sirih junjung sebagai satu alat istiadat pertabalan raja atau sultan, terutamanya di Negeri Kelantan. Satu perarakan sirih junjung telah diadakan di sekitar bandar sempena majlis tersebut. Bagi penyediaan membuat sirih junjung, biasanya digubah oleh orang yang mahir dalam membuat gubahan barang hantaran pengantin.

Sebanyak seratus helai daun Sirih Melayu atau lebih diperlukan. Daun-daun sirih yang segar, lebar lagi cantik diperlukan, disamping peralatan lain seperti gabus yang digunakan sebagai menara, dawai untuk pengikat, jarum penyemat, lidi dan lain-lain yang bersesuaian. Sirih junjung digubah dengan pelbagai bentuk seperti bangunan atau masjid, juga berbentuk flora mengikut citarasa penggubah. Bunga-bunga segar seperti Mawar, Dahlia dan Kekwa serta lainnya akan menyerikan lagi gubahan tersebut. Untuk menambah keharuman pada sirih junjung tersebut, pada kebiasaannya wangian akan dibubuhkan seperti bunga rampai atau air mawar.

1.2 Skop kajian

Mencipta karya seni untuk dihayati oleh masyarakat menerusi penerapan mesej dalam menghasilkan karya seni tersebut. Selaras dengan pandangan Feldman (1981) iaitu seni itu berfungsi untuk masyarakatnya. Ia dicipta untuk tatapan masyarakat dan masih berperanan sebagai penyampai aspek-aspek kehidupan dalam masyarakat. Ia tidak hanya menjadikan pengalaman peribadi yang dicipta untuk tumpuan peribadi semata-mata. Ini sejajar dengan karya sirih yang dihasilkan.

1.3 Hipotesis kajian

Kebanyakan masyarakat tidak sedar penggunaan sesuatu imej berbentuk simbolik merupakan sensitiviti atau menjadi isu bagi sesetengah masyarakat.

Mengenalpasti sejauhmanakah interpretasi pengkarya dan pemerhati terhadap seni visual catan melalui simbolik sirih itu sendiri dalam perlambangan sopan santun masyarakat melayu.

Simbol daun sirih adalah fakta kepada masyarakat melayu malah mempertahankan adat dan budaya, susun atur dalam setiap tingkah laku adalah menunjuk kepada ketahanan jati dan nilai budaya kita.

1.4 Objektif Kajian

- Kajian ini bertujuan untuk mengkaji intepretasi visual dalam seni catan melalui simbolik dalam konteks daun sirih.
- Menghasilkan karya melalui luahan perasaan dalaman, unsur-unsur mistik, nilai estetika, persoalan dalam diri dan penghayatan terhadap alam yang diekspresikan dalam bentuk karya semulajadi pada kanvas. Luahan perasaan ini digerakkan melalui sapuan berus yang bertenaga mengikut penghayatan pengkarya terhadap simbolik yang digunakan.

1.5 Kepentingan kajian

Melihatkan perspektif masyarakat terhadap bidang seni yang memainkan peranan penting dalam pembangunan dan perkembangan sahsiah dan moral masyarakat sekarang mengenai adat melayu terutamanya penggunaan sirih dalam adat-adat orang melayu bukan dikenali sebagai sirih sahaja malah dapat dihayati oleh masyarakat dalam bentuk karya visual catan.

Berkongsi pandangan pengkarya dengan masyarakat terhadap seni visual catan bukan sahaja lukisan tetapi menilai dalam skop yang lebih luas dan mendalam kajian dan ilmunya iaitu sama penting dengan sains dan pelbagai ilmu lain yang berkaitan dengan subjek yang dikaji.

Kesedaran pengkarya mengubah sikap supaya menghasilkan karya dengan jujur supaya tidak menjatuhkan martabat seni terutamanya yang berkaitan dengan budaya masyarakat melayu ini.

Sokongan padu daripada pelbagai pihak terutamanya institusi atau badan-badan berkaitan seperti galeri-galeri seni dan pihak berkuasa untuk memartabatkan budaya melayu ini melalui tafsiran dalam skop nilai seni sebenar dalam interpretasi visual masyarakat terhadap karya sirih.

1.6 Kajian Ilmiah

1.6.1 Rujukan Primer

Beberapa kaedah telah digunakan untuk menghasilkan penulisan ilmiah ini iaitu:

1) Media Cetak

Rujukan melalui beberapa bahan rujukan penulisan daripada penulis tempatan serta antarabangsa. Risalah serta bahan rujukan lain seperti katalog-katalog pameran tentang karya catan telah menjadi rujukan utama dalam penulisan ini.

Selain itu sumber rujukan yang lain seperti buku-buku, majalah, katalog, artikel, jurnal dan rujukan tesis penulisan ilmiah pelajar yang terdahulu diambil sebagai rujukan, bukti serta sokongan yang membantu kepada fakta-fakta penyelidikan yang dijalankan.

Manakala, artikel-artikel yang memuatkan pendapat serta kritikan tentang seni tempatan dan senario yang mempengaruhi perkembangan penggunaan simbolik dalam masyarakat melayu dalam penghasilan sesuatu karya di ambil kira dalam penulisan ini.

Untuk mendapatkan kefahaman lebih mendalam tentang skop penulisan yang dijalankan, kamus bertulis dijadikan sebagai rujukan agar matlamat penulisan ilmiah ini dapat dicapai.

ii) **Fotografi**

Kaedah ini digunakan untuk mendapatkan imajan tentang contoh-contoh karya seni tempatan yang menggunakan ikon tertentu dalam karya serta proses mendapatkan imajan yang sesuai untuk menghasilkan karya peribadi.

1.6.2 Rujukan Sekunder

i) **Media elektronik**

Ini merupakan media utama yang menjadi sumber rujukan selain buku. Maklumat secara *on-line* juga digunakan untuk mengenalpasti segala kriteria yang diperlukan selain menambahkan maklumat tentang simbolik dalam karya terutamanya dalam masyarakat melayu. Hal ini kerana kekurangan bahan rujukan bercetak sebagai bahan panduan sumber maklumat jadi kaedah internet dilakukan.

Kaedah temubual juga dibuat dengan masyarakat di kawasan kampung serta pemilik pokok sirih itu sendiri menceritakan kepentingan pokok tersebut.

BAB 2

Elemen Dan Prinsip Dalam seni Visual

2.1 Pendahuluan

*“Seni adalah satu subjek yang kreatif, produksi, atau ekspresi tentang kecantikan, menarik atau penting dan bermakna”.*²

Seni bukan ditafsirkan sebagai melukis sahaja tetapi merupakan media yang digunakan untuk meluahkan perasaan seseorang pengkarya. Ia bermaksud terdapat perasaan, emosi dan keupayaan dalam seni untuk disampaikan kepada pemerhati. Seseorang artis boleh menghasilkan sesuatu ilham atau idea serta kritikan melalui sebuah lukisan dengan keupayaan dan kecekapan masing-masing melalui pengaplikasian elemen-elemen seni iaitu garisan, warna, ruang, bentuk, perspektif,imbangan, rupa. Kandungan seni ialah sebagai mesej yang hendak diperkembangkan di dalam karya oleh artis dan di interpretasi oleh pemerhati seni. Ada masanya kandungan karya berasal daripada pengalaman peribadi artis. Pengalaman ini amat peribadi di mana ada kalanya sukar untuk pemerhati memahami melainkan mereka mempunyai pengalaman yang sama seperti artis.

² Wan Jamarul Imran, “Communication in Arts: An Understanding of Interpretation and Appreciation of the Art”.Jurnal.

Mesej beremosi dan bijaksana di dalam karya seni adalah kandungan pernyataan, ekspresi atau mood yang dibaca oleh pemerhati dengan harapan seirama (synchronized) dengan tujuan artis itu. Karya seni yang lengkap mempunyai tiga komponen iaitu subjek, bentuk dan kandungan. Komponen ni bertukar hanya dalam penekanan yang diberi.

Apabila kita melihat imej-imej, kita mengambil bahagian dalam membentuk atau menyusun visual. Satu objek adalah dipecahkan kepada elemen-elemen. Sebuah kerusi mungkin dilihat sebagai satu bentuk atau satu kumpulan garisan.

2.2 Elemen-elemen yang digunakan perlu dikawal dan disatukan. Artis mengurus perkara ini melalui gabungan dasar organisasi: harmoni, kepelbagaian, imbang, ukuran, kawalan, pergerakan dan ekonomi. Perancangan artis selalunya berdasarkan gabungan gerak hati dan kebijaksanaan.

